

РАДМИЛА УГРИНОВА-СКАЛОВСКА
RADMILA UGRINOVA-SKALOVSKA

(6 февруари 1926 – 30 мај 2018)

Проф. д-р Угринова-Скаловска е родена на 6 февруари 1926 година во Скопје. Основното и средното образование го завршува во родниот град. Во 1945 година заминува на студии во Белград, прво на електротехничкиот, а по кусо време се префрла на правниот факултет. Таму, според нејзино кажување, најинтересен ѝ бил предметот латински јазик и со тоа ги открива своите лингвистички афинитети. Наскоро, во 1946 год., се створа Филозофскиот факултет во Скопје и таа ги продолжува своите студии тука. Прво е запишана на групата за руски јазик, но професорите Конески и Тошев ја убедиле да се префрли на групата за македонски јазик свесни дека во неа ќе имаат сигурен подмладок за новоформираната катедра. Таа припаѓа кон првата генерација дипломирани македонисти на тогашниот Филозофски факултет (подоцна Филолошки факултет) во Скопје и заедно со Божидар Видоески, биле првите асистенти на Катедрата за македонски јазик и јужнословенски јазици.

Со својата работа во областа на палеославистиката и на македонистиката таа остави печат во филолошкиот и во културниот живот на Македонија, но и надвор од неа. Пред сè проф. Угринова-Скаловска ние, нејзините студенти, ја паметиме како врвен професор. Таа во текот на својот работен век предаваше старословенски јазик, споредбена граматика на словенските јазици, разни курсеви од современ македонски јазик. Како професор таа останува во трајно сеќавање на бројни генерации студенти на Филолошкиот факултет »Блаже Конески« при Универзитетот »Св. Кирил и Методиј« во Скопје. Овие, за студентите најтешки предмети, професорката ги предаваше со невидена леснотија и разбирливост. Од областа на современиот јазик таа вовеле и предмет наречен специјален курс по македонски јазик во кој се изучуваше практичната примена на стекнатото знаење. Од нејзината професорска дејност остануваат и два-та учебници по предметите што ги предаваше; *Старословенски јазик* (1979), којшто доживеа повеќе изданија (потоа уште и: 1987, 1997,

2001, 2006) и *Споредбена граматика на словенските јазици* (1994). Во некои подобри времиња за образованието во Македонија и во средните училишта со културолошка насока се предаваше старословенскиот јазик, па за таа цел професорката изготви и учебник по старословенски за средно образование (1986). Во функција на наставата по овој предмет е и нејзиниот превод и издание на *Панонските легенди* (1970, 1989). Професорката беше и ментор на низа магистерски и докторски трудови што се однесуваа на историскојазична проблематика, со што се оформи научен кадар кој продолжи да работи во оваа област.

Научната библиографија на Угринова-Скаловска брои околу сто и педесет единици, од кои голем број се книги. За нејзиното научно дело пишувано е претходно, по повод некои јубилеи, па така, нејзините колеги, соработници и студенти ѝ посветија зборник со трудови: *Зборник во чест на Радмила Угринова-Скаловска по повод седумдесетгодишнината*, кој излезе 1997 година. Во *Зборникот* е претставен и научниот опус на професорката, како и библиографија на нејзините трудови. Во списанието *Македонски јазик*, по повод нејзината 80-годишнина беше објавен текст за нејзината дејност. И последниот зборник во нејзина чест беше по повод 90-годишнината: *Зборник во чест на проф. д-р Радмила Угринова-Скаловска по повод деведесетгодишнината од раѓањето*, 2016, и двата зборника се во издание на нејзината матична институција Филолошкиот факултет »Блаже Конески« од Скопје.

Научниот интерес на проф. д-р Радмила Угринова-Скаловска се движеше во неколку насоки: најстариот период на словенската писменост со посебен акцент на особеностите на текстовите од македонската редакција на црковнословенскиот јазик, современиот македонски јазик и споредбената граматика на словенските јазици. Во почетокот на својата научна дејност таа се занимава со проблемите на современиот македонски јазик и ја изработува докторската дисертација на тема *Значењето на глаголските префикси во македонскиот јазик* (1960), студија што претставува пионерски труд во славистиката во кој од семантички аспект се обработуваат глаголските префикси. Од областа на современиот македонски јазик се и низа нејзини трудови, а активно учествува, како соавтор (со Кр. Тошев, Б. Видоески, К. Конески и Т. Димитровски), во сите изданија на *Правописот на македонскиот литературен јазик*.

Од меѓународната активност треба да се истакне нејзиното учество на повеќе конгреси и конференции, како на пр. на VI меѓународен славистички конгрес во Прага (1968), на конгресот со кирилометодиевска проблематика во Рим (1985), во Софија, во Краков и др. Професорката Угринова-Скаловска во текот на својата работна кариера била на студиски

престои во Прага, Москва и во Загреб, а гостувала со предавања на неколку странски универзитети: Хале, Тирана, Загреб и Крајова.

Придонесот на проф. д-р Радмила Угринова-Скаловска за афирмацијата на македонската црковнословенска писменост е повеќестран. Таа има приредено важни изданија на словенските ракописи: *Радомирово евангелие* (1988) во коавторство со Зденка Рибарова, за кое во 1989 год. ја добија наградата »Гоце Делчев«, највисоката награда за наука во Македонија, *Добромирово евангелие* заедно со Вангелија Десподова (1992), потоа изданија на избор од делата на Климент Охридски (1974; 1996). Нејзините трудови во голем дел се однесуваат на јазичните особености на текстовите од Охридската школа и воопшто на македонските црковнословенски текстови.

Несомнено, мошне значен е придонесот на проф. Угринова-Скаловска во организирањето на Одделението за историја на македонскиот јазик во Институтот за македонски јазик »Крсте Мисирков« во Скопје. Под нејзино раководство во 1964 година започнува поставувањето на основната методологија за изработка на *Речникот на македонските црковнословенски ракописи*. И покрај длабоката возраст, но со остро око, насобрано знаење и извонредна луцидност, професорката Угринова-Скаловска трпеливо го редактираше материјалот од Речникот до последен ден.

Голем е нејзиниот придонес во иницирањето и востановувањето на заедничките начела за работата врз *Речникот на црковнословенскиот јазик* од одделни редакции во јужнословенските центри, особено во работата на Меѓународната комисија за црковнословенски речници при Меѓународниот славистички комитет. Таа го организира обезбедувањето микрофилмови, односно фото-снимки од македонските ракописи што се чуваат во разни библиотеки во светот и ја прави селекцијата на ракописите како резултат на проучувањето на јазичните и лексичките специфичности. Лексикографската обработка е нужно проследена со континуирани детални проучувања не само на лексичките, туку и на граматичките особености на текстовите.

Научните врски како и пријателствувањето со колегите од странство е особено значајно за личноста. Контактите со странските колеги проф. Угринова-Скаловска ги остваруваше, освен преку своите престои во странство и учества на меѓународни конференции, преку нејзината долгогодишна работа како лектор и како предавач на Семинарот за македонски јазик, литература и култура што веќе пет децении се одржува во Охрид. Многумина од странските слависти беа нејзини ученици, на кои потоа таа им помагаше и во нивните научни македонистички трудови. Таа беше близок соработник и пријател со низа слависти од светот како Рина

Павловна Усикова (Москва), Франтишек Вацлав Мареш (Прага, Виена), Аница Назор (Загреб), Жежи Русек (Краков), Херберт Галтон (Виена), Ивона Бернс (Велика Британија) како и со странските македонисти од помладите генерации Виктор Фридман (Чикаго), Јуми Накацима (Токио) и др. Секако треба да се одбележи и дека Хорас Лант при собирањето на материјал за првата граматика на македонскиот јазик напишана на англиски јазик (издадена 1952 год.), бил чест гостин во нејзиниот дом каде што мајката на професорката му служела како информатор.

За научната љубопитност во следењето на сè што се објавувало од сферите на нејзиниот научен интерес, особено на странските изданија, сведочат и нејзините бројни прикази објавени во разни научни и стручни списанија.

Во оваа пригода малку и за уште нешто што го карактеризираше широкиот профил на професорката – таа беше пасиониран љубител на убавата литература. Извонредниот интерес и познавање на литературата, особено на словенските народи, дојде до израз и во нејзиниот учебник по споредбена граматика на словенските јазици чиешто втор дел е читанка со избор од текстови од сите словенски литератури, придружен со речник за секој јазик.

Во својот долг работен век проф. д-р Радмила Угринова-Скаловска извршуваше и други функции. Беше член на редакцијата на списанието *Македонски јазик* уште во првиот состав (1950 до 1953), а и потоа во период од дваесетина години (од 1960 до 1984), со што во текот на 30 години беше единствена жена во редакцијата. На Филолошкиот факултет беше на различни должности: шеф на Катедрата за македонски јазик и јужнословенски јазици, раководител на постдипломските студии по македонистика, како и продекан за настава. Таа беше член на советот на Институтот за Македонски јазик »Крсте Мисирков«, член на советот на Институтот за старословенска култура во Прилеп, како и член на советот на Истражувачкиот центар за ареална лингвистика при МАНУ.

За високите научни достигнуања во својата дејност проф. Угринова-Скаловска е добитник на државните награди »Климент Охридски« и »Гоце Делчев«.

Речиси четири децении поминав во нејзина близина, пред сè учејќи за професијата, но и многу повеќе. Професорката беше личност со неверојатно богат дух, со голема човечност, со огромно знаење и исклучителна скромност и едноставност што е одлика на големи луѓе. Како личност со висок личен морал и чесност на вистински научник, професорката Радмила Угринова-Скаловска имаше секогаш искрено

признание од колегите за нејзината научна и педагошка дејност. Таа беше позната и почитувана во Македонија, а со својот авторитет придонесе за поширока афирмација на македонистиката во светот. До последен ден беше луцидна и ведра, каква што ја познававме од младоста. Таква ќе остане и во нашите сеќавања.

ЕМИЛИЈА ЦРВЕНКОВСКА